

IZNENAĐUJUĆ NALAZ

Martinščica skriva antičku crkvicu iz 2. stoljeća

Još ne možemo sa sigurnošću reći imamo li prvi potvrđeni ranosrednjovjekovni samostan na Kvarneru, ali nalaz je svakako visoko kvalitetan, kaže voditeljica istraživanja Morana Čaušević Bully

MARTINŠČICA » U uvali Martinščica kod Punte Križa na otoku Cresu ekipa arheologa i zaljubljenika u otočje tijekom istraživanja velikog antičkog sklopa skrivenog pod šumom i znatnom naslagom kamena u sklopu programa »Otočno redovništvo na Kvarneru od 5. do 11. stoljeća«, uz veliku crkvu za koju se pretpostavlja da je izgrađena tijekom 5. stoljeća, pronašla je i manju crkvu.

Veliku crkvu oblika grčkog križa prvi spominje akademik Andrija Mohorovičić 1953. godine. S obzirom da se ne zna kojem je svecu bila posvećena, crkva je nazvana Martinščica 1. Izgrađena je na rubu velikog kompleksa u sklopu kojeg je i funkcionirala. Crkva je iznimno vrijedna. Bila je opremljena mramornim crkvenim namještajem, a podnice crkve, kao i sakristija, bile su pokrivene mozaicima. Ove je godine pronađen nalaz oltarne menze (stola) od mramora dovezenog iz Grčke, na kojem se nalazi urezan mono-

KASNA ANTIKA

Apsida, izgrađena u isto vrijeme kada i crkva, pripada velikoj dvorani uređenoj tijekom kasne antike unutar postojećeg antičkog sklopa koji je nastao tijekom 2. i 3. stoljeća

gram koji pripada osobi koja je taj crkveni namještaj i naručila te opremila crkvu. Tijekom prošle godine na tom području pronađen je i nalaz Kristograma (Kristova monograma) sačuvanog na nadvratniku, koji je iskorišten kao prag jednih od vrata crkve u kasnijoj fazi.

Istraživanja iz 2014.

Prilikom pregleda uvale, ustanovljeno je postojanje još jedne manje crkve smještene na dnu uvale te velike apside smještene 40-ak metara od velike crkve. Istraži-

vanja iz 2014. dokazuju da se radi o apside izgrađenoj u isto vrijeme kada i crkva, a pripada velikoj dvorani uređenoj tijekom kasne antike unutar postojećeg antičkog sklopa koji je nastao tijekom 2. i 3. stoljeća, dok se preinačke prostora iz kasne antike smještaju u 5. stoljeće.

– Iako je već sam nalaz ovakvog sklopa s crkvom sam po sebi izvanredan, ovaj lokalitet pružio je još niz iznenađenja. Crkva je korištena kroz jako dugo razdoblje, u kojem su joj nadodavani razni aneksi i dodatne prostorije. Upravo je ova faza iznimno zanimljiva. Čini se da su te prostorije, za koje se mislilo da bi mogli biti grobišni aneksi, zapravo ćelije u kojima se doslovno živjelo. U jednu se čak moglo ući direktno iz apside – vratima koja je netko namjerno probio kako bi omogućio ovu izravnu komunikaciju. U toj istoj prostoriji pronađen je »žmul« – tko zna, analize možda dokažu da je bilo vina ili ulja u njemu, a vrlo blizu tome i ostaci finog obroka – mlade creske janjetine, objasnili je voditeljica istraživanja Morana Čaušević Bully i dodala da je u sakristiji, pokrivenoj prekrasnom podnicom od mozaika, pronađeno ognjište i sloj koji ukazuje na prenamjenu njene funkcije u kasnijem razdoblju.

Nastavak rada

– Iako još ne možemo sa sigurnošću reći o čemu se ovdje zaista radi i imamo li prvi potvrđeni ranosrednjovjekovni samostan na Kvarneru, svakako možemo reći da je nalaz visoko

Jedna od »ćelija« prilikom istraživanja

Arheolozi na djelu – otkrivanje ranokršćanskog mozaika u sakristiji

kvalitetan. Na mnoga pitanja još treba naći odgovor, ekipa se sprema nastaviti s radom i ubuduće, rekla je Čaušević Bully.

Uz nju je istraživanja vodio i njezin suprug Sebastien Bully, a članovi istraživačke ekipe su Lucija Dugorepec, Ivan Valent, Thomas Chenal,

Jessy Crochat i Valentin Chevassu. Također, istraživanja se obavljaju zahvaljujući partnerskim znanstvenim institucijama: Zavod Chrono-Environnement Sveučilišta Bourgogne Franche-Comté, Udruga aIPAK, Zavod ARTeHIS Francuskog nacionalnog centra za znanstvena

istraživanja iz Dijona (CNRS) i Francuska škola u Rimu (EFR). Istraživanje financiraju Ministarstvo kulture RH, Grad Mali Lošinj, Primorsko-goranska županija, Ministarstvo vanjskih poslova Francuske, Francuska škola u Rimu te privatne fondacije.

Anja TOMOVIĆ

Velika crkva u Martinščici tijekom istraživanja